

Smysl a dějiny

Je jistá analogie mezi „oživeností“ Země (planety), případně sluneční soustavy atd., na jedné straně a smyslem (smysluplností) dějin na straně druhé. To, že naši planetu osídlily organismy, je nesporné, ale ještě to nedělá ze Země živou bytost. Právě tak, hovoříme-li o smyslu v dějinách, nemáme (a nemáme mít) na mysli, že dějiny jsou celé a ve všem všudy smyslupné, nýbrž jen to, že uprostřed dějin se děje také něco smysluplného. A to znamená, že historiograf nemůže popisovat historické děje, aniž by přihlédl k tomu, že tam jsou také děje, které dávají smysl. To tedy za prvé. Ale touto analogií se úkol porovnat obojí zdaleka nevyčerpává. Jde totiž zejména o to, že mezi samou skutečností planety Země (a její „neživé přírody“) a skutečností dějin je zásadní rozdíl v tom, že dějiny takovou samostatnost, jakou má naše planeta vůči životu a živým bytostem, ve vztahu ke smysluplným dějům prostě nemají. Dějiny nejsou prostě jakousi kumulací, agregací nejrůznějších dějů, ale mohly být jednou ustaveny a mohou pokračovat jen za předpokladu, že jsou jako dějiny pochopeny (co do konkrétních jednotlivostí dokonce třeba chybně) a že se k nim určité lidské společenství jako k dějinám také staví, tj. že v rámci těchto (takto pochopených a ustavených) dějin alespoň jistý okruh lidí dějinně jedná, tj. že se stávají dějinnými subjekty.

(Praha, 000412-1.)